

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
ім. М. ТУГАН-БАРАНОВСЬКОГО

TEMPUS / TACIS, REAP

ВИЩА ОСВІТА: СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО
ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАЛЬШИХ ШЛЯХІВ ЇЇ РОЗВИТКУ

Збірник тез доповідей учасників
науково-методичної конференції університету

TEMPUS / TACIS

UKE /395/41/0024

ДОНЕЦЬК 2002

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
ім. М. ТУГАН-БАРАНОВСЬКОГО**

TEMPUS / TACIS, REAP

**ВИЩА ОСВІТА: СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО
ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАЛЬШИХ ШЛЯХІВ ЇЇ РОЗВИТКУ**

**Збірник тез доповідей учасників
науково-методичної конференції університету**

ДОНЕЦЬК 2002

Вища освіта: сучасний підхід до визначення подальших шляхів її розвитку. Збірник тез доповідей з методичної роботи. Колектив авторів. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2002 - 479 стор.

У тезах доповідей розглядаються основні напрямки реформування національної вищої освіти, проблеми її вдосконалення, шляхи адаптації до європейських освітніх стандартів, практичні заходи щодо науково-методичного забезпечення навчального процесу.

Висвітлюються сучасні підходи до формування нового змісту освіти, проблеми впровадження спільних європейських проектів з метою модернізації існуючих і розробки нових курсів з економічних дисциплін, а також методики їх виконання.

Збірник розрахований на викладачів вищої школи, аспірантів, магістрантів та студентів.

Склад оргкомітету:

Шубін О.О., ректор університету, голова; *Максютенко І.С.*, перший проректор, заступник голови; *Северін О.О.*, проректор з навчальної роботи; *Даниленко Є.Д.*, начальник навчального відділу; *Омелянович Л.О.*, декан обліково-фінансового факультету, заступник голови, координатор проекту REAP; *Баширов І.Х.*, декан факультету маркетингу, торгівлі та митної справи; *Смерічевська С.В.*, декан факультету економіки, управління і міжнародних економічних відносин; *Сукманов В.О.*, декан факультету обладнання переробних і харчових виробництв; *Гніцевич В.А.*, декан факультету харчування; *Горожанкіна М.Є.*, завідувач кафедри економічної теорії, со-координатор проекту Т-ЖЕР; *Петренко Н.М.*, завідувач лабораторії навчально-методичної роботи і ТЗН; *Алейнікова Л.В.*, завідувач бібліотеки.

Адреса Донецького державного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського:
83050, м. Донецьк, вул. Щорса, 31,
тел. 337-77-93

© Донецький державний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, 2001

Шубін О.О., ректор, канд. хім. наук, доцент

Новий Закон України «Про вищу освіту», який набув чинності у лютому 2002 р., спрямований на врегулювання суспільних відносин у галузі навчання, виховання, професійної підготовки громадян України. Він встановлює правові, організаційні, фінансові та інші засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих фахівцях.

Згідно з цим законом освіта розглядається як основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави.

Велика роль відводиться педагогічним та науково-педагогічним працівникам, які зобов'язані: постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію (для науково-педагогічних працівників); забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності; додержуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, виховувати їх у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України.

Головна наша мета – забезпечити безперервне підвищення якості навчальної, методичної, науково-дослідної, організаційної та виховної роботи, що дозволяє випускати висококваліфікованих фахівців, які відповідають вимогам національного та міжнародних стандартів, мають широкий світогляд, високі професійні знання.

Для реалізації цих та інших завдань велике значення має удосконалення управління якістю освітньої діяльності у вищій школі, вивчення зарубіжної практики вищої освіти, інтеграція національної вищої освіти у міжнародну освітню систему.

У нашому університеті приділяється багато уваги пошуку та впровадженню в навчальний процес нових форм та методів навчання.

Для покращання використання сучасних комп'ютерних технологій у навчальному процесі створено навчально-науковий інформаційний центр (ННЦ).

Метою діяльності центру є організація навчальної, методичної та наукової роботи в університеті на суттєво новому рівні шляхом створення електронної інформаційної мережі, розробки і постійного удосконалення програмного і науково-методичного забезпечення в межах структурних підрозділів.

Одним із головних завдань, які виконує центр, є:
- розробка та постійне удосконалення концепції електронної освітньо-наукової інформаційної мережі університету;

ного регіону країни у зв'язку з новими економічними і соціальними умовами; ефективному використанні трудового та виробничого потенціалу.

Звернути увагу студентів, що для розв'язання завдань сталого розвитку в Україні принципово важливими є нова структурна політика держави та інституційні перетворення, вихід з енергетичної кризи, оптимальне використання ресурсного потенціалу, раціональна система поселень, формування ефективної еколого-економічної політики держави.

Стратегія сталого розвитку базується на концепції екологізації суспільних відносин. Екологічний фактор повинен враховуватися в процесі вибору та наукового обґрунтування економічно доцільного розміщення продуктивних сил регіону. Головна увага має зосереджуватися на об'єктах, що є потенційними чи фактичними забруднювачами навколишнього середовища. При цьому повинні опрацьовуватися програми безпечного проживання на територіях з підвищеною екологічною напруженістю чи програми адаптації та реабілітації населення до несприятливих екологічних умов.

Вирішення більшості екологічних проблем можливо лише при об'єднанні зусиль усього співтовариства. Адже для прийняття дійових заходів до захисту навколишнього середовища, екологізації продуктивних сил необхідно, щоб достатня кількість людей усвідомила розміри і неминучість катастрофи. Коли в кожному осередку суспільства й у світовому співтоваристві в цілому виникає тривога і зрозуміння серйозності завдань, тоді і керівники держав будуть змушені діяти. Природно, що велика роль у формуванні екологічного мислення належить учбовим закладам.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ»

*Брітченко І.Г., канд. екон. наук, доцент
кафедри фінансів і банківської справи*

У процесі розвитку вітчизняної економічної науки накопичувалися проблеми розкриття та викладання питань комерційної таємниці в курсі «Основи банківської справи» та проблема упорядкування термінів і понять у цьому питанні.

Сучасний етап розвитку економічних відносин потребує приділяти більш уваги до проблеми комерційної таємниці. І починати треба з формування правильного суспільного розуміння цього питання. Комерційна таємниця – це сукупність інформації яка є продуктом діяльності однієї чи кількох осіб або підприємств, що застосовується цією особою в комерційній діяльності для отримання прибутку.

Комерційна таємниця в банківській діяльності охоплює, як сукупність інформації стосовно операцій та фінансового стану своїх клієнтів (банківська таємниця) так і сукупність інформації стосовно самого банку.

Комерційна таємниця може складатися як з цифрової інформації, що характеризує діяльність чи фінансовий стан конкретного суб'єкта, а також з мовного опису фінансово-комерційних технологій.

Треба розуміти чітку різницю між інформацією яка не є і не може бути таємницею, а в деяких випадках повинна обмірковуватися відповідними засобами і інформацією, що містить особисті комерційні аспекти, які є здобутками окремої особистості або групи осіб. Треба чітко відрізнити загальновідомі та обов'язкові банківські технології від банківських винаходів, та особливих методик впровадження окремими комерційними банками загальновідомих банківських технологій. Комерційна таємниця повинна захищати авторські права людей, що розробили нові фінансові технології чи комерційні схеми, а також інформацію, що має персональне особисте значення для окремої людини.

У той же час комерційна таємниця не повинна заважати отриманню компетентними органами інформації що до фінансових та інших правових порушень з боку особи чи групи осіб.

З комерційною таємницею мають зв'язок і інші курси та дисципліни, але банківська система концентрує в собі найбільший обсяг інформаційних потоків, що містять в собі комерційну таємницю і тому саме при викладанні дисципліни «Основи банківської справи» цим питанням треба уділяти особливу увагу.

Для якісного вивчення банківської справи і нерасповсюдження при цьому таємної інформації в учбовому процесі доцільним є:

- використання умовних назв та цифр при розгляданні реальних банківських операцій та технологій;
- створення учбово тренувального умовного комерційного банку в межах окремої кафедри за допомогою відповідних технічних засобів;
- приділяти ретельну увагу ролі та значенню комерційної таємниці під час викладання дисципліни та формувати належний рівень.

При розгляданні питання комерційної таємниці треба також чітко відрізнити її від питань пов'язаних з державною, військовою, конфіденційною таємницею і т.і.

Важливим аспектом комерційної таємниці є її соціальна спрямованість, яка полягає у тому, що розкриття інформації може мати загрозу для суб'єкта якого стосується інформація та його конкурентів. Це може вплинути на рівень довіри вкладників до комерційного банку або банківської системи і до держави. Це, безумовно, впливає на рівень накопичування в реальному секторі економіки, довіру інвесторів, а головне – формує аморальне середовище у самому суспільстві. Водночас такі ж наслідки можуть бути викликані приховуванням інформації від правоохоронних органів під маркою комерційної таємниці.

Відомо, що всі процеси в банківській системі мультиплікуються, що робить можливий конфлікт на підставі комерційної таємниці в окремому банку шкодливим для всієї банківської системи.

Ось чому розглядання питань пов'язаних з комерційною таємницею є актуальним і важливим при викладанні дисципліни «Основи банківської справи» в сучасних умовах.

ПРО МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ, НАВЧАННЯ І КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Панько О.А., ст. викладач

Ця тема, напевно, не є новиною для кожного викладача. Кожний з поважуючих себе і своїх студентів викладач задавав собі питання: «наскільки добре я читаю лекції»; «наскільки справедливо виставляю оцінки» і т.д.

З перших днів роботи у вузі з думки не йде, як це виходить: виставляєш оцінку студенту, а потім по цій оцінці визначають якість роботи викладача?

Ситуація з виставлянням оцінок виглядає нелогічно. Де зацікавленість викладача у виставлянні об'єктивних оцінок? Деякі викладачі завищують оцінки, частково тому, що в них ліберальний характер. Інші - жорсткістю намагаються змусити студентів працювати.

Яка відповідальність викладача за необ'єктивні оцінки? У яких нормативних документах чи внутрішніх правилах це відзначено? Хочеться підкреслити, що ці питання задаються навіть у телеконференціях мережі Інтернет (причому не тільки українцями).

Якщо викладач – репродуктор знань і одночасно «хлист» для підстроювання студентів, то заниження оцінок виправдане. Якщо ж викладач – консультант і, по суті, помічник студента, то оцінка для нього – щось чужорідне і виставляє він їх не на основі знань, а часто, на основі відношення до себе і предмету.

Методи контролю за навчальним процесом, як страх, морального впливу, що діяли в часи Радянського Союзу, зараз, в умовах нового менталітету, не діють.

Наскільки застосовувані покарання з боку викладача? Зрозуміло, що мова про різки не йде, але не застосовувати методи дисциплінарного впливу неможливо. Одні викладачі можуть і бажать застосовувати заходи виховного впливу. В інших же немає бажання, а іноді і сил для моральної напруги. Чи правомірно виставляти студента з аудиторії?

Необхідно виставляти оцінку на основі боротьби протилежностей, зіткненні інтересів. Систему оцінювання хотілося б бачити такою. Викладач працює зі студентом і виставляє оцінки як моральний стимул і орієнтир якості знань для студента. Наприкінці курсу проводиться тестовий контроль знань у присутності (реальному!) комісії, наприклад, кафедри. Необхідна вимога – незалежність і об'єктивність такої комісії. Як її забезпечити – питання, принаймні, окремої статті.

У такому випадку викладач буде для студентів не доглядачем, а помічником в одержанні знань, а на іспиті – у якомусь ступені адвокатом.

Немає сенсу робити істотні відмінності у формі підсумкового контролю знань студентів: залік чи іспит. Зазвичай це сприймається студентами лише як сигнал до того, що залікові дисципліни другорядні. Тобто не так, як хотів би деканат. Щоб не створювати ажіотажу з 7-10 іспитів на сесію необхідно організувати перманентний підсумковий контроль знань студентів. Студент повинний освоювати в один момент часу не більше чотирьох дисциплін. Тільки здавши через два-три місяці іспит, він приступає до нового набору предметів. З приводу правильності даної пропозиції можна проконсультуватися в літературі з психології.

Функціонуючи як помічник, викладач буде знати про якість своєї роботи на основі відвідуваності занять (відвідування не обов'язкове), авторитету (на основі вузівського анкетування), частоті звертань за консультаціями, і просто, на основі слів подяки студентів.

Таким чином, викладач повинний, як мінімум, використовувати розроблені у вузі правила взаємодії зі студентами з приводу дисциплінарного впливу і правила оцінювання знань студентів.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «СТРАХУВАННЯ» СТУДЕНТАМ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Чимирис С.В., ст. викладач

Вивчення курсу «Страховання» студентами економічних спеціальностей денного і заочного відділень є невід'ємною частиною блоку дисциплін фінансової спрямованості.

Впровадження перерозподільних фінансових відносин у солідарній розкладці збитку між зацікавленими сторонами, пропоноване страхуванням, виступає сьогодні в якості одного з вирішальних факторів щодо захиста майнових і особистих інтересів фізичних і юридичних осіб в умовах ринкової економіки.

Етапи розвитку страхування свідчать про все більш зростаючі потреби людства у використанні перерозподільних відносин, по тимчасовій розкладці збитку, пропонованих страхуванням.

Конкретні страхові інтереси страхувальників і принципові розходження в об'єктах страхування припускають виділення чотирьох галузей страхування:

- майнове страхування;
- особисте страхування;
- страхування відповідальності;
- страхування економічних (підприємницьких) ризиків.

Майнове страхування являє собою систему перерозподільних відносин у захисті майнових інтересів пов'язаних з володінням, користуванням, розпорядженням майном та іншими товарно-матеріальними цінностями.

ЗМІСТ

МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ У ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ФІНАНСОВО- КРЕДИТНОГО ПРОФІЛЮ

Шубін О.О. Сучасний підхід до визначення подальших шляхів розвитку вищої освіти	3
Омелянчик Л.О. Трансформації вищої освіти України.....	7
Омелянчик Л.О., Супрун В.О., Дем'яненко Г.Є. Закордонний досвід акредитації навчальних закладів	9
Орлова В.О. Податкова система України та система боротьби з ухиленням від сплати податків.....	12
Кононенко А.Ф. Особливості використання кейс-методу при викладанні дисципліни «Фінанси підприємств»	14
Лісова Н.О., Свинарченко Т.І. Взаємозв'язок і логіка розробки курсів «Інвестування», «Інвестиційний менеджмент» та «Управління інвестиційними проектами».....	15
Чайковська О.В. Предмет і задачі курсу «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання».....	17
Щербіна Н.М., Маслова Л.Я. Роль окремих економічних дисциплін у формуванні екологічного мислення студентів	19
Брітченко І.Г. Методичні аспекти комерційної таємниці при викладанні дисципліни «Основи банківської справи».....	20
Панько О.А. Про методи мотивації, навчання і контролю знань	22

Чмирис С.В.

Основні напрямки викладання курсу «Страховання» студентам економічних спеціальностей.....	23
---	----

Гладкова О.В., асистент

До питання про доцільність використання технічних засобів навчання в навчальному процесі.....	24
---	----

Єгоркіна Т.О., Веретенникова О.В.

Організація самостійної роботи студентів у вищому навчальному закладі	26
---	----

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ БЛОКУ ДИСЦИПЛІН З МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ БАГАТОСТУПЕНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ

Балабанова Л.В., Алачева Т.І.

Специфіка підготовки магістерських робіт з напрямку «Інноваційний менеджмент» зі спеціальності 8.050201 «Менеджмент організацій»	28
--	----

Балабанова Л.В., Балабаниць А.В.

Концепція розробки курсу «Маркетинг відносин»	30
---	----

Балабанова Л.В., Полонська Л.А.

Впровадження нових стандартів освіти – основа підвищення якості підготовки менеджерів	32
---	----

Балабанова Л.В., Коломицева С.І.

Інтеграція науково-дослідної роботи студентів у навчальний процес на випускаючій кафедрі	33
--	----

Северін О.С., Полонська Л.А.

Удосконалення практичної підготовки студентів з дисципліни «Управління персоналом».....	35
---	----

Смерічевська С.В.

Проблеми вдосконалення навчальних планів.....	37
---	----

Лукай Л.А.

Основні напрямки самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент підприємства».....	39
---	----

**ВИЩА ОСВІТА: СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО
ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАЛЬШИХ ШЛЯХІВ ЇЇ РОЗВИТКУ**

**Збірник тез доповідей учасників
науково-методичної конференції університету**

Відповідальний за випуск

Н.М. Петренко

Технічний редактор

О.І. Шелудько

Підписано до друку 05.04.02 р.

Формат 60/84^{1/16}

Папір типографський

Умовн. друк. арк.

Друк – різнографія. Гарнітура Times

Тираж 300 прим.